

Kalevalaista perinnettä länsirannikolla 1999

Yhdysvalloissa ja Kanadassa asuvat suomalaiset vaalivat tänäkin vuonna suomalaisuuttaan vuotuisilla kesäjuhlilla. Amerikkansuomalaisten järjestyksessä jo 17. FinnFest pidettiin Seattlesa, Washingtonin osavaltiossa 22.-25. heinäkuuta ja kanadansuomalaisten 60. Suurjuhla vain kivenheiton päässä Vancouverissa viikkoa myöhemmin. Siirtolaisuusinstituutin edustajina festivaaleilla olivat johtaja *Olavi Koivukangas*, erikoistutkija *Jouni Korkiasaari* ja tutkija *Timo Jaakkola*. Matkaan sisältyi myös käynti kahdessa suomalaisen aikoinaan perustamassa yhteisössä, Sointulassa ja Finn Slough'ssa. Jo ennen juhlaa Koivukangas oli kiertänyt kahden

viikon ajan Michiganissa ja Minnesotassa ja tutustunut siellä mm. vanhoihin amerikansuomalaisiin farmitaloihin. Tavoitteena oli löytää sieltä rakennuksia, jotka sopisivat tuotavaksi Peräseinäjoelle suunnitteilla olevaan siirtolaismuseoon.

Roots and Wings

Washingtonin yliopiston kauniilla campuksella pidetyn FinnFestin teemana oli *Roots and Wings*, jolla haluttiin korostaa amerikansuomalaisten yhteyksiä nyky-Suomeen ja juuriinsa. Sukututkimus, internet ja hi-tech -Suomi olivat siksi näyttävästi esillä. Ohjelma koostui silti pääosin perinteisistä laulu-, musiikki- tanssi-,

teatteri- ja elokuvaesityksistä, konserteista, näyttelyistä ja lukuisista luennoista sekä aina suosituista yleisötansseista. Keskeisellä sijalla oli tietenkin myös Tori markkinahumuineen. Kalevalan 150-vuotisjuhlan merkeissä ohjelmaan oli sisällytetty monenlaisia esityksiä, joista mieleenjävin oli Sampo-musikaali. Suomesta juhlille oli kutsuttu useita esiintyjäryhmiä ja esiintyjä, joista tunnetuin oli YK:n erikoislähtettiläs Elisabeth Rehn.

Siirtolaisuusinstituutti oli FinnFestissä jo viidettä kertaa mukana siirtolaisrekisterinsä kanssa. Sukujuuriaan tutkiville oli järjestetty erityinen "genealogy room". Huoneen viidestä tietokoneesta kaksi oli siirtolaisrekisterin käytössä, kahdessa oli muita sukutietokantoja ja yhdestä oli suora internet-yhteys Suomen Sukututkimusseuran kirkonkirjatiетokantaan, Hiskiin. Vuoden 2000 Finn Grand Festissä tällainen on line -yhteys on mahdollista myös siirtolaisrekisteriin, joka tulee internet-käyttöön vuo-

Salt Lake Cityssä asuva amerikansuomalainen sukututkimuksen ammattilainen Timothy Laitila Vincent neuvomassa juuriaan etsivää FinnFestin-kävijää. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

den 1999 loppuun mennessä. Kiinnostus siirtolaisrekisteriin oli jälleen suuri ja ilahduttavaa oli havaita, että suurin osa asiakkaisista löysi rekisteristä sukulaisiaan.

Suomihuumaa

Kanadansuomalaisten Suurjuhlien teemana oli ”Suomihuumaa – Finnhoria”. Tapahtumapaikkana oli yhteispohjoismainen monitoimitalo Scandinavian Centre Burnabyssa, joka on yksi monista Suur-Vancouveriin kuuluvista kaupungeista. Nelipäiväisen juhlan ohjelma koostui samantapaisista suomalaiskansallisista esityksistä ja tapahtumista kuin FinnFest. Juhlien suurin ero on siinä, että amerikansuomalaisten juhlilla Suomen historia, kulttuuri ja nykypäivä sekä toisaalta juurten etsintä ovat mm. luentojen muodossa paljon keskeisemmässä asemassa. Pääsyy tähän on luonnollisesti se, että kanadansuomalaiset ovat vielä suurimmaksi osaksi Suomessa syntyneitä ja yhteydet kotimaahan ovat heillä tiiviimmät ja tuoremmat kuin amerikansuomalaisilla. Täs-

tä syystä myös suomen kieli on Suurjuhlilla pääsiallisimmin käytetty kieli, kun taas FinnFestissä suomea ei kuule puhuttavan juuri lainkaan. Hauskimpiin Suurjuhlien ohjelmanumeroihin kuului eukonkankantokilpailu. Arvokkainta puolta edusti Kanadassa asuvien suomalaisten sotaveteraanien kunniaksi pystytetyn muistokiven paljastus. Suomesta tuotu graniittipaasi on yksi Suomen viimeisimmän puolustuslinjan, Salpalinnan, panssariesteinä käytetyistä kivistä.

Eritoten toisen ja kolmannen polven amerikan- ja kanadansuomalaiset kokevat suomalaisuuden erilaisten ulkoisten tunnusmerkien kautta. Suomen liput ja vaakunat, kansallispuvut, kansanmuusiikki ja -tanssit näkyvät esimerkiksi suomalaisjuhlilla niin riittoisasti, että Suomesta vierailemaan tullut saattaa sitä jopa kummastella. Innokkaimmat käyvät itse suomalaisuuden ytimeen mytologian ja antropologisin ottein. Kalevala kokoaa ulkosuomalaisia kuten se kokosi suomalaisetkin 1800-luvulla, tuo yhteenkuuluvuutta ja antaa amerikan- ja kana-

dansuomalaisille aihetta olla ylpeitä juuristaan.

Kummankin festivaalin yhteydessä Jouni Korkiasaari jakoi jo edellisen vuoden FinnFestissä aloitetun amerikan- ja kanadansuomalaisia koskevan esitutkimuksen kyselylomaketta. Varsinainen tutkimusprojekti on tarkoitus aloittaa vuoden 2000 Finn Grand Festissä Torontossa. Esitutkimuksella saatu aineisto voidaan kuitenkin hyödyntää myös lopullisessa tutkimuksessa. Lomakekysely, joka on vain osa aineistonkeruuta, tulee levitettäväksi mm. internetin välityksellä.

Sointula

Sointula sijaitsee Kanadan länsirannikolla pienellä Malcolm-saarella suuren Vancouver-saaren ja mantereen välissä. Vancouver-saaren eteläkärjestä, Victoriasta sinne on matkaa noin 450 kilometriä, mutta hyväkuntoista tietä pitkin matka sinne sujui nopeasti vuokra-autolla.

Sointula oli aikoinaan merkittävin suomalaisten siirtolaisten ihanneyhteiskuntaryitys, jonka

Amerikan- ja kanadansuomalaisten juhlalavalla keskimäärin melko iäkäästä väkeä. Monia nuorempiakin juhlalavalla kiinnostaisivat, mutta työn ja perheen vuoksi osallistuminen on vaikeampaa ja kosketus suomalaisuuteen etäisempää. Kuvassa vuoden 2000 Finn Grand Festin järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Hans Myrskog ja tapahtuman ohjelmistosuunnittelusta vastaava varapuheenjohtaja Leena Petäjä Suurjuhlien juhlalavalla. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

keulahahmona oli tunnettu utopiasosialisti ja lehtimies Matti Kurikka. Sointula perustettiin vuonna 1901. Utopiavaihetta kesti noin neljä–viisi vuotta, minkä jälkeen elämä saarella jatkui normaalina yhteisönä. Kurikka lähti sieltä muutamien kannattajiensa kanssa mantereen puolelle ja perusti vuonna 1905 uuden ihanneyhteisön Webster's Corneriin,

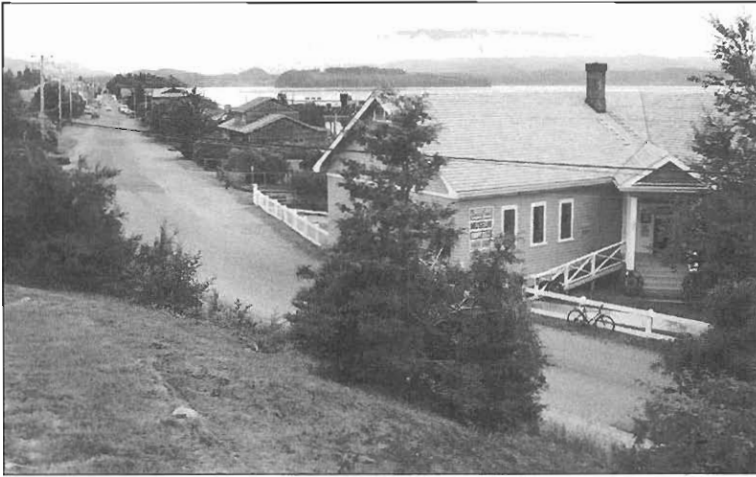
muutamia kymmeniä kilometrejä Vancouverista itään päin. Sielläkään utopia ei kestänyt kuin muutaman vuoden. Ikään kuin muistutuksena utopia-ajoilta Sointulan keskellä on asukkaiden omistama osuuskauppa, joka on edelleen toiminnassa.

Yllättävintä Malcolm-saareissa on sen koko. Saari on 24 kilometriä pitkä, mutta itse Sointulan

kylä on pieni, tosin vilkkain ja toimivin osa koko kompleksia. Kuvaavaa onkin, että kun ensimmäiset suomalaiset saapuivat paikalle sata vuotta sitten, pieni saareen tutustumaan lähtenyt tutkimusretkikunta eksyi pahanpäiväisesti. Maamerkkejä saati sitten karttoja tai teitä ei tuohon aikaan juurikaan ollut. Nyt siellä kulkee päällystettyjä teitä pitkin mukavasti.

Nyky-Sointula sijaitsee pari kilometriä alkuperäisestä paikkastaan etelään. Sointulaan saapuvaa pistää ensimmäisenä silmään Vancouversaaressa, Port McNeillistä neljä kertaa päivässä liikennöivän autolautan laituri ja heti sen takana sijaitseva kylän maamerkki, osuuskauppa. Saarella voi yöpyä Malcolm Island Innissä, jonka yläkerta palvelee satelliitti-tv:llä varustettuna majatalona. Alakerrassa ovat puolestaan Sointulan yhteistoimintakeskus, videovuokraamo, ravintola ja pubi sekä saaren ainoa pankki. Muita yöpymisvaihtoehtoja ovat bed and breakfast -majoitus ja leirintäalue sekä mökit saaren itäosassa. Rauhaa etsivälle Sointula on varmasti nimensä veroinen paikka.

Vaikuttavinta antia Sointulassa on kylän pohjoispäässä luonnonkauniilla paikalla sijaitseva ja

Sointulan pääkadun varrella sijaitsevat kaikki saarelaisten tärkeimmät asioimispaikat, osuuskauppa, majatalo, ravintola, vakuutusyhtiö, terveysasema, haali ja museo (etualalla). – Kuva: Jouni Korkiasaari.

Vancouver-saarella Campbell Riverissä vuonna 1931 syntyneen Gloria Williamsin äiti oli kotoisin Kokkolasta ja isä Turusta. Sointulaan Gloria muutti avioliiton myötä vuonna 1951. Lapsuutensa hän vietti Webster's Cornerissa, jonka Matti Kurikka kannattajineen perusti Sointulasta lähtönsä jälkeen. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

Raumalla vuonna 1935 syntynyt Veikko Rihtamo tuli Kanadaan vuonna 1956 ja asettui sinne pysyvästi kolme vuotta myöhemmin. Aluksi hän työskenteli mm. rahti- ja kalastuslaivoilla sekä tukkitois- sä, mutta saatuaan Kanadan kansalaisuuden vuonna 1965 hän osti oman kalastusaluksen ja ryhtyi itselliseksi kalastajaksi. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

(Alh.) Harva sointulalainen on välttynyt visiitiltä kylän juhlapaikalle, haaliin. Taloa laajennettiin 20 vuotta sitten. – Kuva: Olavi Koi-vukangas.

hyvin hoidettu hautausmaa, jonka hautakivistä voi nähdä melkein pelkästään suomalaisia nimiä.

Suomalaisuus

Suomalaisuus elää Sointulassa leppoisasti elämäänsä. Sointulalaisilla on ollut jonkin verran vaikeuksia hallinnon virkamiesten kanssa, koska saarella ollaan järempäisempiä kuin muilla lähialueilla. Liekö se sitten suomalaista verenperintöä.

Viimeisimmän Sointulaan muuttaneen (1981) Suomessa syntyneen asukkaan, Leo Viljakaisen mukaan saarella asuu vielä arviolta parikymmentä suomea puhuvaa ja noin neljäsosa eli parisataa asukkaista on suomalaista syntyperää.

Raumalaissyntyisen kalastajan Veikko Rihtamon mielestä parinkymmenen vuoden kuluttua saarelta ei taida löytyä yhtään suomea puhuvaa ihmistä. Tänä päivänä Sointulassa yllättyy kuitenkin, kuinka puhtaasti kolmannen polven Suomessa koskaan käymätön kanadansuomalainenkin ryhtyy

käyttämään esi-isänsä kieltä lähes ilman aksenttia.

Kalastus elättää

Kylän pienen sataman venepaljonus kertoo sointulalaisten pääelinkeinosta, kalastuksesta. Aikoinaan kalastus oli Sointulassa hyvin tuottoisa ammatti, mutta nykyisin ajat ovat huonot, koska pyyntiaika on rajoitettu lyhimillään vain pariin vuorokauteen vuodessa. Matkamme osui juuri tuohon ajankohtaan, ja suurin osa kalastajista olikin suunnannut

merelle hakemaan saalista, joka antaa elannon koko vuodeksi. Sointulan kalaa myydään paljon mm. Japaniin.

Sointulan haali

Sointulan pääkadun 1st Streetin varrella, kylän museota vastapäätä olevalla mäellä komeilee harmaansinisenä aito suomalaishaali, joka edelleenkin on käytössä, joskaan ei yhtä tiiviissä kuin joskus 30 vuotta sitten. Tuolloin kylässä oli kaksi tanssibändiä, jotka vuorollaan antoivat tanssijoille

Nuijamaalla vuonna 1930 syntynyt Leo Viljakainen lähti heti armeijan jälkeen vuonna 1950 Torontoon. Armeijassa saamansa tankkikoulutuksen ansiosta hän löysi melko pian vakituisen työn maansiirtokoneiden kuljettajana ja viihtyi Torontossa kaikkiaan 30 vuotta. 1980-luvun alussa seikkailunhaluinen Leo osti oman purjevereen ja seilasi sillä Suomeen. Takaisin purjehdittuaan hän asettui vuonna 1981 Sointulaan ja työskenteli lähiseuduilla mm. kaivosmiehenä. Eläkkeellä jo kymmenen vuotta ollut Viljakainen on käynyt synnyinmaassaan neljä kertaa, viimeksi pari vuotta sitten. – Kuva: Olavi Koivukangas.

tahtia ja rytmin jytettä. Yhtyeet soittivat vuoronperään, jotta kaikki soittajatkin pääsivät lattialle vuorollaan kuvioita vääntämään. Suosituimpia tansseja olivat perisuomalaiset jenkka tai sottiisi, polkka ja valssi unohtamatta masurkkaakaan.

Sointulan läpikotaisin tunteva Gloria Williams kertoi, että toisen maailmansodan aikaan, kun rannikkovartiosto valvoi länsirannik-

Kauhajoella syntynyt ja Ilmajoella nuoruutensa viettänyt Tuula Pohjo, o.s. Kataja, lähti siskonsa luo kylään Sointulaan vuonna 1966 ja on nyt ollut sillä reissulla jo 33 vuotta avioiduttuaan sointulalaisen kalastajan Lenni Pohdon kanssa. Neljästä lapsesta yksi asuu vielä kotona ja muutkin lähitienoilla. Suomessa Tuula on käynyt kuusi kertaa, viimeksi vuonna 1998, ja suunnittelee jälleen matkaa ensi vuodeksi 90-vuotiaasta äitiään tapaamaan. Sointula on Tuulan mielestä hyvä ja turvallinen paikka asua ja kasvattaa lapsia. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

koa tehostetusti japanilaiskujen varalta, sotilaat suunnittelivat vasta vasten partioreittinsä Sointulan lähialueille lauantai-iltana, jotta heille osuisi mahdollisuus osallistua paikallisiin tansseihin. Eräs vartioveteraani oli lähettänyt hiljakoin kirjeenkin, jossa hän oli kaihoisasti muistellut ”partioretkiään” Sointulan haalille.

Itse haalin juhlasali vetää vertoja mille tahansa vastaavalle paikalle Suomessa. Liukas lattia soveltuu vaativaankin hinkkaukseen. Lipunmyyntipiste, joka on aivan salin vieressä, oli varustettu luukulla, jotta lipunmyyjäkin saattoi katseella osallistua tanhuihin. Tiloissa järjestetään edelleen juhlatilaisuuksia, mm. häitä, ja jos kyseessä ovat suomalaishäät, niin alakerran leivinuunilla varustettu juhla-ateriointitila otetaan käyttöön vanhojen tapojen kunniaksi. Alakerrassa sijaitsee myös putka, ”miestenhuone”, jonne innokkaimmat juhla juoman nauttijat johdateltiin selvittämään tekosiaan.

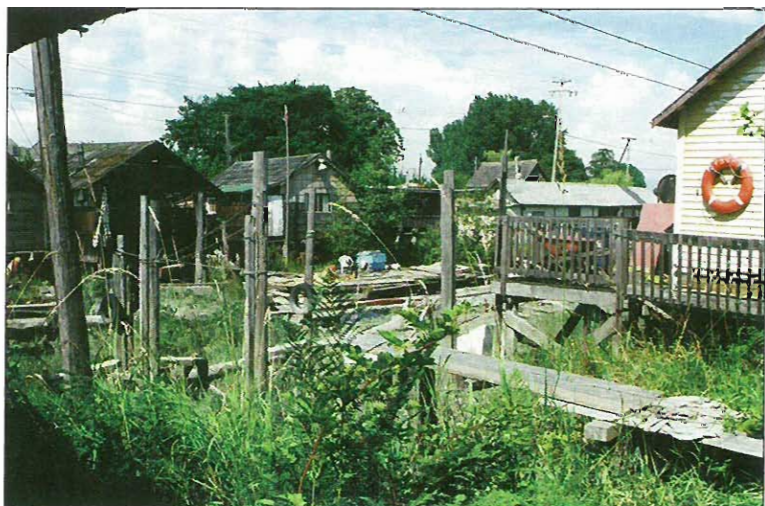
Haalia laajennettiin 1980-luvun vaihteessa juhlasalia avartamalla, mikä aiheutti joidenkin

paikkakuntalaisten mielestä akustiikan perikadon. Juhlien järjestämisen lisäksi tiloissa voidaan nykyään pelata mm. pöytätennistä, vaikka varsinaiset liikuntatilat ja myös partiolaisten kokoontumispaikka sijaitsevat haalin vieressä olevassa talossa.

Finn Slough

Toinen kiinnostava, mutta harvojen tuntema suomalaisten perustama yhteisö Länsi-Kanadassa on puolen tunnin ajomatkan päässä Vancouverin keskustasta sijaitseva kalastajakylä Finn Slough (Richmond, B.C.). Erikoisinta siinä on se, että kylä on rakennettu Fraser-joen nousuvesialueelle pylväiden varaan. Osa taloista sijaitsee pienellä Gilmore-saarella, jonka taloihin pääsee jalkaisin lankuista tehtyä siltaa ja pitkospuuta pitkin. Kylän perusti Himangalla syntynyt Mikko Hihnala (1850–1930), joka myöhemmin muutti sukunimensä ”kielisten” suussa paremmin taipuvaksi Jakobsoniksi. Hän muutti Amerikkaan vuoden 1870 tienoilla ja

Rämettyneessä Finn Slough'ssa (slough = räme) asui 40 vuotta sitten parhaimmillaan yli 200 suomalaista. Nousuveden aikaan vesi nousee pari metriä, ja tällöin veneellä pääsee purjehtimaan kylän keskelle. Kerran vuodessa asukkaat saavat varautua veden nousemiseen yli lattiatason. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

Jyväskylästä kotoisin oleva Eero Sorila oli 12-vuotias, kun hän muutti vanhempiensa mukana Kanadaan vuonna 1956. Hän opiskeli University of British Columbiassa historian maisteriksi 1960-luvun lopulla. Valokuvaajana ja freelance-toimittajana nykyisin toimiva Sorila on kirjoittanut Finn Slough'n historian ja dokumentoinut sitä valokuviksi useiden vuosien ajan. Kuvassa Sorila Finn Slough'ssa olevan kesämökkinsä edustalla. – Kuva: Jouni Korkiasaari.

työskenteli kaivostöissä mm. Astoriassa. Vuonna 1892 hän tuli ensimmäistä kertaa Kanadaan ja ihastui Finn Slough'n tulevaan sijaintipaikkaan Lulu Islandiin niin syvästi, että päätti jäädä sinne asumaan ja ryhtyä kalastajaksi. Hänen perässään sinne muutti pian kymmeniä suomalaisia, hekin pääasiassa himankalaisia. Enimmillään, 1950- ja 1960-luvulla, siellä asui yli 70 suomalaisperhettä.

Kylän suomalaisperäinen väestö muutti 1970-luvulla "kuivalle maalle" aivan kylän lähituntumaan, jossa suomalaisista muistuttaa mm. alueen pääkatu Finn Road. Viimeinen Finn Slough'n vakinaisista suomalaisasukkaista oli Toivo Boren, joka muutti sieltä pois vuonna 1983. Monet kylän jo varsin rapistuneista mökeistä ovat nykyisin kesämökkikäytössä tai taiteilijoiden asuntona. Asukkaat ovat jo vuosia käyneet

kamppailua Finn Slough'n suojelemiseksi kylää uhkaavilta maankäyttösuunnitelmilta, jotka näkyvät jo lähialueille nousseina varakkaan väestön "ökotaloina".

Tekstissä mainituista tapahtumista ja yhteisöistä saa lisätietoja mm. internetin kautta. Tarvittavat linkit löytyvät Siirtolaisuusinstituutin www.utu.fi/erill/instmigr/.

Timo Jaakkola
Jouni Korkiasaari